

Cytowanie: Szczygieł E., *Child homelessness. Statistical analysis of the phenomenon and its implications in material security context*, „Bezpieczeństwo – wielorakie perspektywy. Człowiek – Społeczeństwo – Państwo w sytuacjach kryzysu” (red. nauk. W. Horyń, N. Dębowska), Wyd. Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa w Poznaniu, Poznań 2014, s. 247-259. ISBN 978-83-61304-76-0

Dr Elżbieta SZCZYGIĘŁ

Sekcja Analiz Społeczno-Ekonomicznych, Stowarzyszenie „Centrum Wspierania Edukacji i Przedsiębiorczości”

BEZDOMNOŚĆ DZIECI. ANALIZA STATYSTYCZNA ZJAWISKA I JEGO IMPLIKACJE W KONTEKŚCIE BEZPIECZEŃSTWA MATERIALNEGO

*„Każde czasy tworzą swoich bezdomnych”
/X. Jan Śledzianowski/*

Wprowadzenie¹

Bezdomność dzieci i młodzieży jest zjawiskiem mającym wiele przyczyn. W prowadzonych badaniach, zarówno GUS, jaki i MPIPS, diagnozuje szereg czynników, które zaważyć mogły na powstaniu stanu bezdomności konkretnej osoby. Wśród najczęściej wskazywanych, GUS wymienia: wypędzenie z mieszkania, wymeldowanie czy pozostawienie mieszkania rodzinie oraz eksmisja². Celem artykułu jest prezentacja analizy statystycznej zjawiska bezdomności dzieci³ w Polsce i jego implikacji w kontekście bezpieczeństwa materialnego. Do analizy wykorzystane zostaną materiały z dwóch ogólnopolskich badań prezentujących zjawisko bezdomności dzieci oraz dane odnoszące się do sytuacji materialnej w poszczególnych województwach.

Przestrzenne zróżnicowanie bezdomności dzieci

W ciągu ostatnich kilku lat zostało przeprowadzonych szereg badań, które w swojej tematyce podnosiły problem bezdomności. Do głównych należą Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań oraz Ogólnopolskie liczenie osób bezdomnych. Pierwsze z nich odbyło się w 2011 r., drugie zaś jest badaniem cyklicznym przeprowadzonym już dwukrotnie (w 2011 i 2013 r.)⁴.

Według danych spisowych w roku 2011 w Polsce było 7662 osoby bezdomne, wśród których 96 stanowiły osoby w wieku poniżej 19 roku życia⁵. Nieco odmienne wyniki prezentują badania prowadzone przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, według których w 2013 r. liczba osób bezdomnych w Polsce sięga ponad 30

¹ Artykuł powstał w ramach badań danych zastanych prowadzonych w projekcie „Children Rough Sleepers” (Daphne III – numer projektu JUST/2011/DAP/AG/3022).

² *Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011*. Warszawa 2013, tabela przeglądowa nr 49

³ Na potrzeby artykułu pojęciem „dziecko” obejmować się będzie osobę do 18 r.ż. (lub 19 r.ż. wg badań GUS).

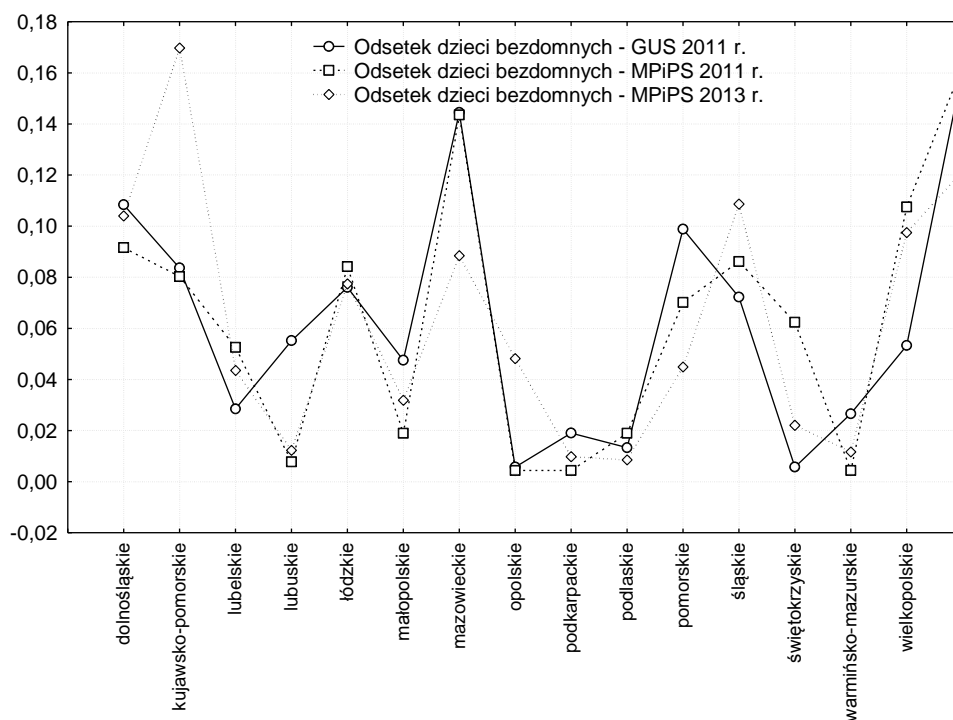
⁴ Wyniki obu badań są dostępne w Internecie: http://www.stat.gov.pl/gus/nsp_PLK_HTML.htm oraz <http://www.mpips.gov.pl/pomoc-spoleczna/bezdomnosc/>

⁵ *Ludność. Stan i struktura...*, *op. cit.*, tabela przeglądowa nr 48

tys. osób, spośród których 1538 osób to dzieci⁶. W roku 2011 liczbę osób bezdomnych oszacowano na ponad 43 tys., spośród których 2055 było dziećmi⁷. Odrębne szacunki dla wielkości problemu bezdomności podają także instytucje, które na co dzień zajmują się pomocą takim osobom⁸. Każde z tych badań podaje także zupełnie inny układ przestrzenny zjawiska bezdomności dotyczącej grupę badaną.

Analiza odsetka dzieci bezdomnych znajdujących się w danym województwie wskazuje, że tylko dla niektórych z nich skala problemu bezdomności jest podobna (Rys. 1).

Rysunek nr 1: Odsetek dzieci bezdomnych wg badań GUS i MPiPS

*GUS 2011 – badanie prezentuje jedynie liczbę osób w wieku 0-29 w układzie województw należących do tzw. I kategorii bezdomności.

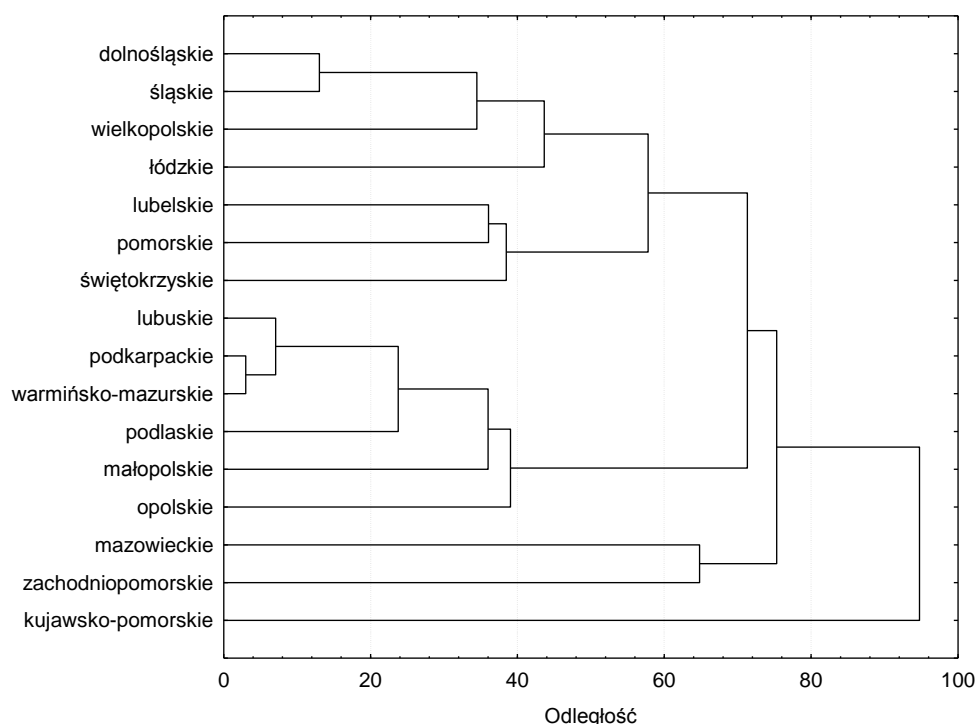
Źródło: opracowanie własne na podstawie *Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011*. Warszawa 2013, tabela przeglądowa nr 50; *Sprawozdanie z realizacji działań na rzecz ludzi bezdomnych w województwach w roku 2010*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2012, s. 7; *Sprawozdanie z realizacji działań na rzecz ludzi bezdomnych w województwach w roku*

⁶ *Sprawozdanie z realizacji działań na rzecz ludzi bezdomnych w województwach w roku 2012 oraz wyniki Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych (7/8 luty 2013)*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Warszawa 2013, s. 8

⁷ *Sprawozdanie z realizacji działań na rzecz ludzi bezdomnych w województwach w roku 2010*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Warszawa 2012, s. 7

⁸ Według statystyk wspomnianych m.in. przez Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta, szacuje się, że zjawisko bezdomności w Polsce dotyka ok. 30-300 tys. osób. Por. <http://www.bratalbertzgorzelec.neostrada.pl/>

Rysunek nr 2: Odległości Euklidesowe dla liczby dzieci bezdomnych w poszczególnych województwach na podstawie badań MPIPS*

* - ze względu na posiadanie dwóch zestawów danych (2011 r. i 2013 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych jak przy rys. 1

Biorąc pod uwagę podobieństwa i różnice między województwami podjęto próbę pogrupowania województw, w których problem ten jest podobny (Rys. 2). Oznaczając punkt odcięcia na poziomie 40, uzyskano sześć grup województw, w których zjawisko bezdomności dzieci i młodzieży występuje w podobnej skali:

- 1) dolnośląskie, śląskie, wielkopolskie i łódzkie;
- 2) lubelskie, pomorskie, świętokrzyskie;
- 3) lubuskie, podkarpackie, podkarpackie, warmińsko-mazurskie, podlaskie, małopolskie, opolskie;
- 4) mazowieckie;
- 5) zachodniopomorskie;
- 6) kujawsko-pomorskie.

Grupowanie to wskazuje na niejednorodność analizowanego zjawiska. niektóre grupy (np. 3) zawierają kilka województw, w tym i te z tzw. ścianą wschodnią, biedniejszej w stosunku do reszty kraju. W kontekście bezpieczeństwa materialnego dzieci, podjęto próbę wskazania czynnika ekonomicznego, który mógłby istotnie oddziaływać na występowanie zjawiska bezdomności wśród nich.

Przyczyny bezdomności

Zarówno GUS, jak i MPIPS w prowadzonych badaniach próbowały zdiagnozować przyczyny, jakie powodują wejście w bezdomność. Według danych spisowych kluczowych przyczyn jest dziesięć, zaś wśród nich najważniejszymi są: wypędzenie z mieszkania, wymeldowanie decyzją administracyjną, pozostawienie mieszkania rodzinie z własnej inicjatywy, eksmisja i bezrobocie⁹. Przyczyny te są analizowane w odniesieniu także do dzieci. Dane z badania Ministerstwa nie zostały jeszcze przedstawione, zatem nie można określić kluczowych przyczyn bezdomności wśród badanych osób¹⁰. Większość przyczyn dotycząca osób bezdomnych ogółem pokrywa się ze wskazanymi przez osoby w wieku 0-19 lat (Tab. 2).

Tabela nr 2: Przyczyny bezdomności osób ogółem oraz osób w wieku 0-19 lat wg GUS

Grupa wieku	Ogółem			0-19 lat		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
<i>odsetek osób</i>						
Wymeldowanie (decyzja administracyjna)	19,19	19,23	18,92	35,42	38,78	31,91
Wypędzenie z mieszkania przez rodzinę/współlokatorów	24,64	25,11	21,88	22,92	22,45	23,40
Pozostawienie mieszkania rodzinie z własnej inicjatywy	14,68	14,86	13,63	20,83	16,33	25,53
Ucieczka przed przemocą w rodzinie	2,69	1,57	9,24	7,29	8,16	6,38
Utrata noclegów w miejscu byłej pracy	1,07	1,13	0,72	0,00	0,00	0,00
Konieczność opuszczenia domu dziecka na skutek pełnoletności	0,61	0,60	0,72	1,04	0,00	2,13
Eksmisja	14,04	14,19	13,18	5,21	6,12	4,26
Zadłużenie	6,68	6,46	7,98	1,04	2,04	0,00
Bezrobocie	12,29	12,28	12,38	5,21	4,08	6,38
Opuszczenie zakładu karnego	4,10	4,57	1,35	1,04	2,04	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna...*, op. cit. Tabela przeglądowa nr 48

W kontekście bezpieczeństwa materialnego dzieci należy zauważyć, że eksmisja, bezrobocie czy zadłużenie, które mogą mieć wymiar przede wszystkim dochodowy są częstymi przyczynami wśród osób dorosłych (łącznie ponad 1/3 przypadków), choć nie są najczęstszymi. Jak wskazują doniesienia z badań nad satys-

⁹ Jeśli przyczyny te są brane jako jedyne. W sytuacji wzięcia pod uwagę kilku na raz, najczęściej przyczyną bezdomności były kolejno: zadłużenie, eksmisja, konieczność opuszczenia domu dziecka na skutek pełnoletności (odsetek większy niż 10% respondentów). Por. *Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna...*, op. cit., tabela przeglądowa nr 51

¹⁰ Por. *Sprawozdanie z realizacji działań na rzecz ludzi bezdomnych w województwach w roku 2012...*, op. cit., s. 15

fakcją z życia osób bezdomnych przeprowadzonych pod kierunkiem prof. M. A. Basińskiej, tylko 10% osób bezdomnych przyczyn swojej bezdomności upatruje w problemach finansowych¹¹.

Sytuacja materialna dzieci a zagrożenie problemem bezdomności

Bezdomność może kojarzyć się z biedą i niezaspokojeniem podstawowych potrzeb materialnych. W tym kontekście może być efektem uzyskiwania niższych dochodów, bądź ich braku. Podjęto zatem próbę wskazania czynników ekonomicznych mogących mieć wpływ na występowanie zjawiska bezdomności dzieci na terenie danego województwa¹², typując dwie zmienne:

x_1 – przeciętny dochód rozporządzalny przypadający na osobę na miesiąc na terenie danego województwa w roku poprzedzającym wystąpienie badania;

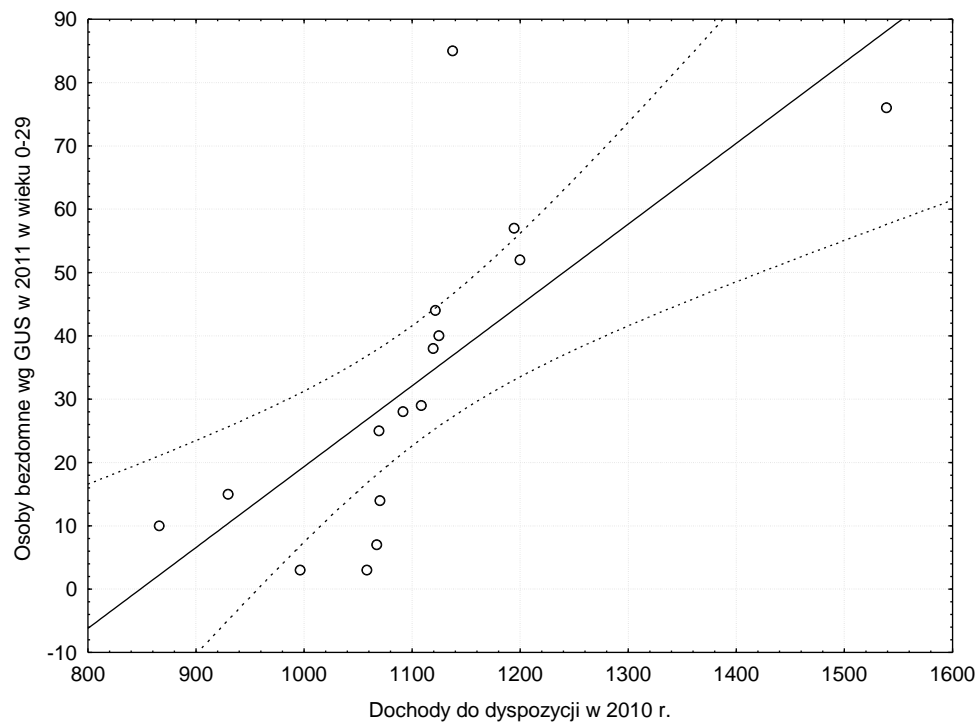
x_2 – odsetek osób w rodzinach korzystających z pomocy z tytułu ubóstwa na terenie danego województwa w roku poprzedzającym wystąpienie badania

W pierwszej kolejności dokonano analizy istnienia związku między bezdomnością dzieci a uzyskiwaniem niższego przeciętnego dochodu rozporządzalnego. Celem tak sformułowanego kroku badawczego było stwierdzenie czy istotnie w województwach, w których osoby dysponują niższym dochodem w miesiącu, częściej występuje to zjawisko w kolejnych latach (Rys. 3, 4 i 5).

Rysunek nr 3: Wykres rozrzutu między średnim dochodem rozporządzalnym w 2010 r. a liczba bezdomnych dzieci w 2011 r. (badania GUS)

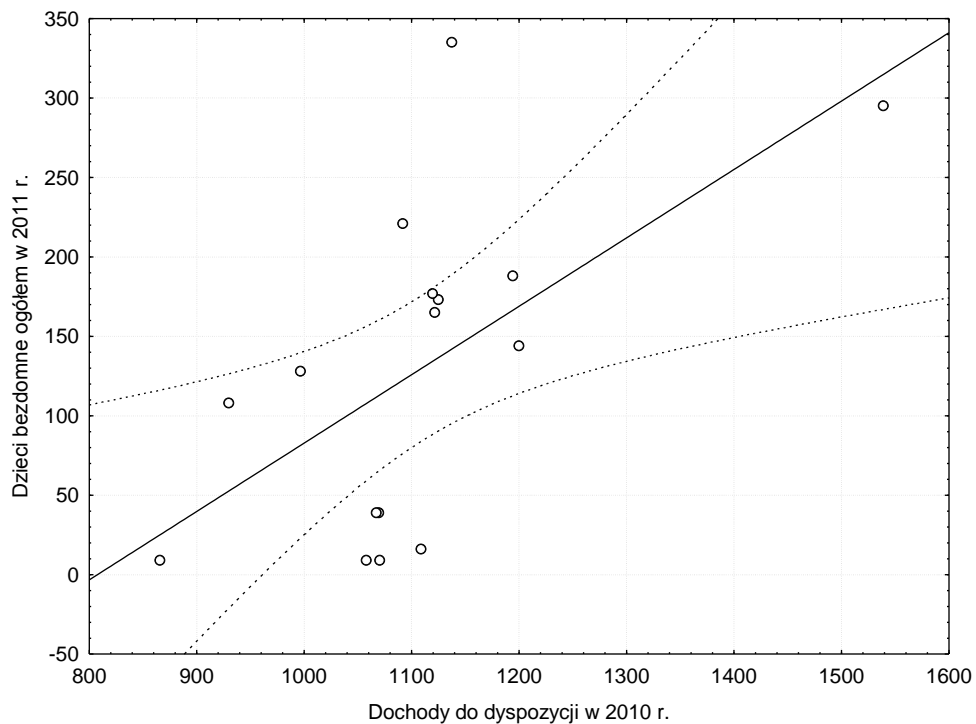
¹¹ M. A. Basińska, A. Sucharska-Daraż, K. Wolszczak, *Satysfakcja z życia osób bezdomnych. Doniesienie z badań*. www.salvus.org.pl

¹² Ze względu na brak dostępu do danych nieidentyfikowanych z poszczególnych badań (tj. GUS i MPiPS), zrezygnowano z analizy w oparciu o dane wynikowe dla czynników powodujących powstawanie bezdomności. Wynikało to z braku możliwości stwierdzenia wewnętrznej korelacji występującej między tymi powodami.

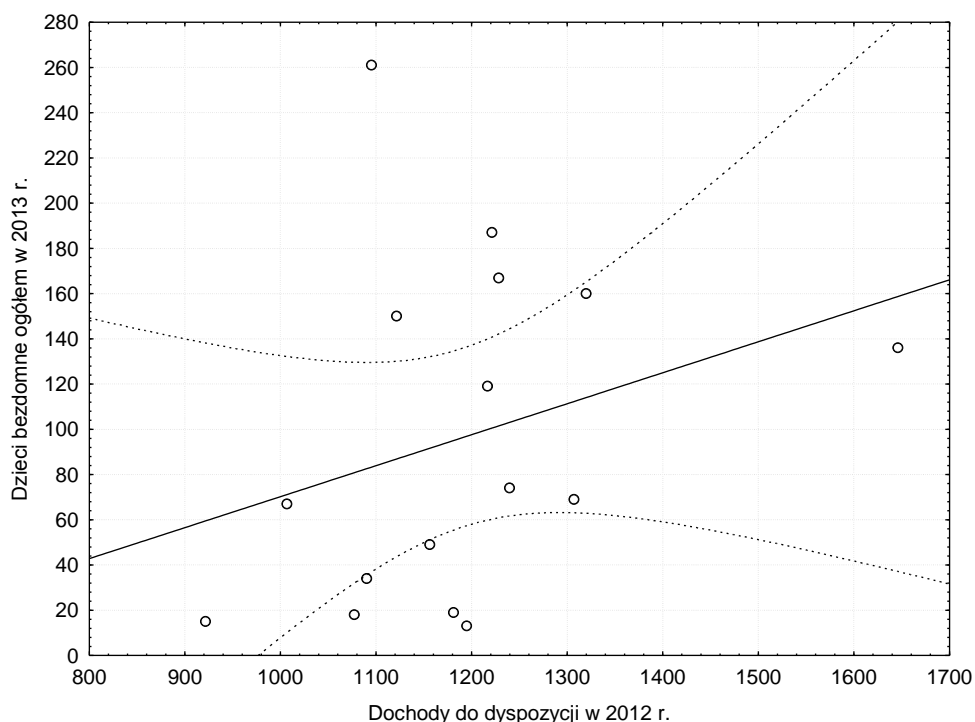
Źródło: opracowanie własne na podstawie *Budżety gospodarstw domowych w 2010 r.*, Warszawa 2011, s. 95; *Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna...*, op. cit., tabela przeglądowa nr 50

Rysunek nr 4: Wykres rozrzutu między średnim dochodem rozporządzalnym w 2010 r. a liczbą bezdomnych dzieci w 2011 r. (badania MPiPS)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Budżety gospodarstw domowych w 2010 r.*, Warszawa 2011, s. 95; *Sprawozdanie z realizacji działań na rzecz ludzi bezdomnych w województwach w roku 2010*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2012, s. 7

Rysunek nr 5: Wykres rozrzutu między średnim dochodem rozporządzalnym w 2012 r. a liczbą bezdomnych dzieci w 2013 r. (badania MPiPS)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Budżety gospodarstw domowych w 2012 r.*, Warszawa 2013, s. 91; *Sprawozdanie z realizacji działań na rzecz ludzi bezdomnych w województwach w roku 2012 oraz wyniki Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych (7/8 luty 2013)*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2013, s. 8

Analiza wykresów rozrzutu wskazuje, że zjawiska te były ze sobą skorelowane w stopniu wysokim jedynie w roku 2011, co sugerować może, że istotnie średni miesięczny dochód rozporządzalny w danym województwie uzyskiwany w roku 2010 mógł wywierać wpływ na wystąpienie problemu bezdomności dzieci (jednak bez określenia kierunku tej zależności). Wyniki badań ministerialnych z roku 2013 nie potwierdzają jednak istnienia takiego związku. Należy w tym miejscu zauważyć, że nieco inaczej przedstawia się sytuacja zależności korelacyjnej między liczbą dorosłych osób bezdomnych a odpowiednimi dochodami (Tab. 3).

Tabela nr 3: Wyniki zależności korelacyjnej między liczbą dorosłych osób bezdomnych a średnimi miesięcznymi dochodami rozporządzalnymi uzyskiwanymi w danym województwie

	R	R ²
GUS 2011	0,8329	0,6937
MPiPS 2011	0,7394	0,5467
MPiPS 2013	0,5364	0,2878

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych jak przy rys. 1

Współczynniki korelacji dla poszczególnych badań wykazują silniejszy związek między obiema analizowanymi wielkościami. Konieczne jest podkreślenie, że

liczba osób dorosłych będzie zmienną pośredniczącą między związkiem dochodu a liczbą bezdomnych dzieci z racji charakteru zjawiska samej bezdomności dzieci. W Polsce nie zdiagnozowano problemu dzieci śpiących pod gołym niebem w takiej skali, jak ma to miejsce np. w Rosji¹³. Bezdomność dzieci jest najczęściej efektem bezdomności rodziców, co łatwo zauważyć analizując wartości parametrów korelacji w poszczególnych badaniach (Tabela 4)¹⁴.

Tabela nr 4: Wyniki zależności korelacyjnej między liczbą dorosłych osób bezdomnych a liczbą bezdomnych dzieci w danym województwie

	R	R ²
GUS 2011	0,8852	0,7836
MPiPS 2011	0,8158	0,6655
MPiPS 2013	0,7591	0,5763

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych jak przy rys. 1

Wyniki analizy regresji wskazują na dodatnią korelację między zmiennymi tylko dla danych z roku 2011 (Tabela 5), zatem tylko dla tego roku będzie możliwe odrzucenie wniosku o istnieniu związku między bezdomnością dzieci a uzyskiwaniem niższego przeciętnego dochodu rozporządzalnego na terenie danego województwa (tzn. w bogatszych województwach będzie więcej bezdomnych dzieci). Dla roku 2013 brak istnienia związku regresyjnego może wskazywać, że prawdopodobieństwo wystąpienia takiego związku może być większe (tzn. w bogatszych województwach dzieci bezdomne nie będą występowały statystycznie częściej).

Tabela nr 5: Wyniki analizy regresji między liczbą bezdomnych dzieci a średnimi miesięcznymi dochodami rozporządzalnymi uzyskiwanymi w danym województwie

	R	R ²	popr. R ²	F (1, 14)	p
GUS 2011	0,69978	0,48970	0,45325	13,43474	0,00255
MPiPS 2011	0,57381	0,32926	0,28135	6,87253	0,02012
MPiPS 2013	0,28168	0,07935	0,01358	1,20657	0,29054
	Składniki modelu	B	Błąd stand. B	t(14)	p
GUS 2011	Wyraz wolny	-95,5031	35,33181	-2,70304	0,017154
	Parametr α_1	0,1161	0,03167	3,66534	0,002546
MPiPS 2011	Wyraz wolny	-304,446	166,5721	-1,82771	0,088980
	Parametr α_1	0,391	0,1493	2,62155	0,020115
MPiPS 2013	Wyraz wolny	-51,9462	136,0646	-0,381776	0,708359
	Parametr α_1	0,1245	0,1134	1,098441	0,290544

¹³ Zjawisko Bezprizornych.

¹⁴ Por. komentarz w Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań 2011: „liczba spisanych dzieci do lat 17 wyraźnie wskazuje, że rośnie liczba bezdomnych rodzin”. Por. *Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011*, Warszawa 2012, s. 91.

Parametry istotne – bold i kursywa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych jak przy rys. 1

Próba wytłumaczenia faktu dodatniej korelacji między średniomiesięcznym poziomem dochodu przypadającego na jednego członka gospodarstwa domowego a liczbą dzieci bezdomnych poprzez fakt migracji osób bezdomnych nie daje satysfakcjonującego wytłumaczenia. Wynika to z dwóch powodów. Po pierwsze same migracje, jak wskazują dane ministerialne na ten temat, nie obejmują wszystkich osób bezdomnych. Pomijając trudność w pomiarze tego zjawiska, saldo migracji wynosi dla roku 2013 (-10288) osób ogółem (bez podziału na grupy wiekowe)¹⁵. Zatem nie wszystkie osoby „zdiagnozowane” (jak określa je dokument ministerialny), których ostatnim miejscem zameldowania była gmina w danym województwie skorzystały z opłacenia noclegu w gminie w innym województwie¹⁶. Poza tym, jedynym województwem w 2013 r. w którym nastąpił przyrost liczby osób z innych województw, którym władze gmin z danego województwa „dodatkowo” opłaciły pobyt w placówkach noclegowych było województwo mazowieckie¹⁷. Po drugie, jak wynika z treści cytowanego dokumentu ministerialnego, „Dzieci przebywały przede wszystkim w placówkach dla samotnych matek z dziećmi oraz w domkach na działkach i altankach”¹⁸. Pobyt w placówkach jest związany z miejscem ostatniego zameldowania, zatem dzieci umieszczone w placówkach na terenie danego województwa musiały z tego województwa „pochodzić”.

Potwierdzać to mogą także wyniki analizy dla drugiej z wziętych pod uwagę zmiennych (x_2) – odsetka osób w rodzinach, którym udzielono pomocy z tytułu ubóstwa na terenie danego województwa w roku poprzedzającym badanie bezdomności. Dla danych pochodzących z roku 2011 (Dane GUS i MPiPS) istnieje statystycznie istotna dodatnia korelacja między odsetkiem osób korzystających z pomocy z tytułu ubóstwa w roku poprzedzającym badanie a odsetkiem bezdomnych dzieci i młodzieży w roku badania na terenie danego województwa. Zależność ta wskazuje, że w województwach w których wyższy był odsetek osób korzystających z pomocy z tytułu ubóstwa w stosunku do średniej krajowej, w kolejnym roku notowany był też wyższy odsetek dzieci bezdomnych (Rysunek 6, 7, 8). Ze względu na precyzję danych, informacje dotyczące liczby osób w rodzinach, które uprawnione były do otrzymania pomocy z tytułu ubóstwa są lepsze niż same wskaźniki zagrożenia ubóstwem prezentowane przez GUS. Wynika to przede wszystkim z uśredniania danych dla konkretnego województwa, co nie ma miejsca w przypadku danych MPiPS dotyczących tytułów pomocy.

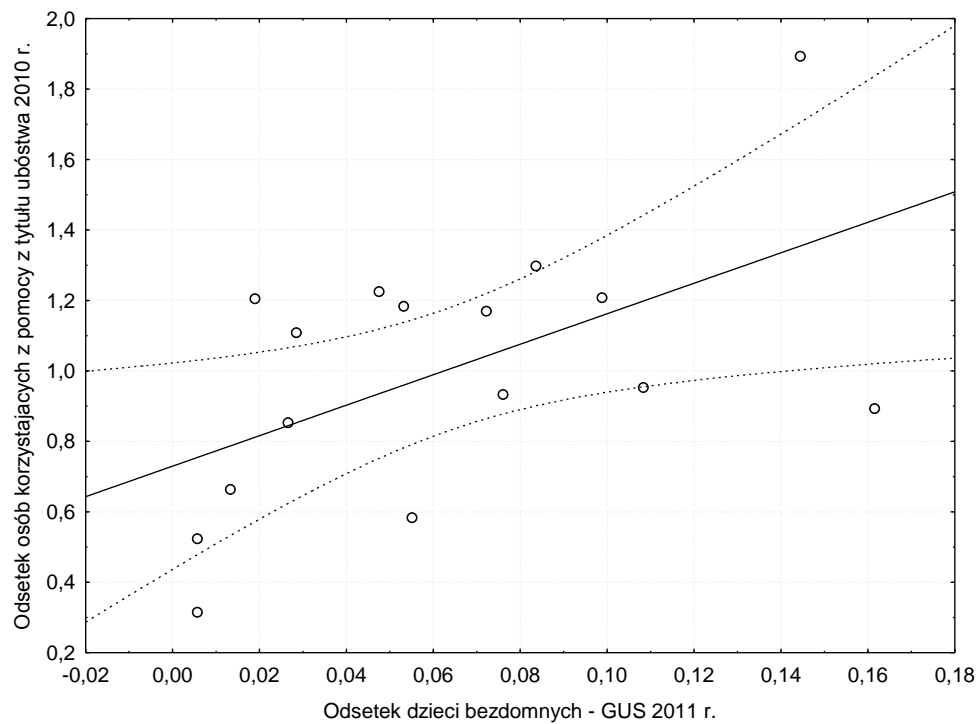
Rysunek nr 6: Wykres rozrzutu między odsetkiem osób w rodzinach korzystających z pomocy z tytułu ubóstwa w 2010 r. a odsetkiem bezdomnych dzieci w 2011 r. (badania GUS)

¹⁵ Por. *Sprawozdanie z realizacji działań na rzecz ludzi bezdomnych w województwach w roku 2012...*, op. cit., s. 23 i nast.

¹⁶ Ibidem, s. 25.

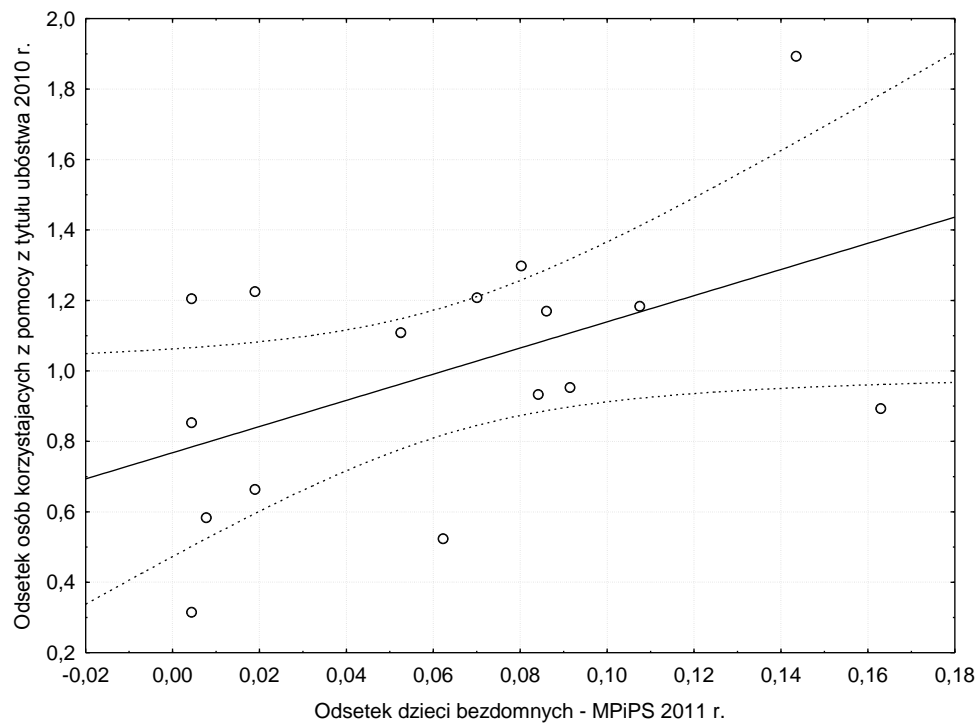
¹⁷ Nawet z województw śląskiego i pomorskiego, w których notuje się kolejne najwyższe średniomiesięczne dochody rozporządzone nastąpił „odpływ” osób bezdomnych ogółem.

¹⁸ *Sprawozdanie z realizacji działań na rzecz ludzi bezdomnych w województwach w roku 2012...*, op. cit., s. 7.

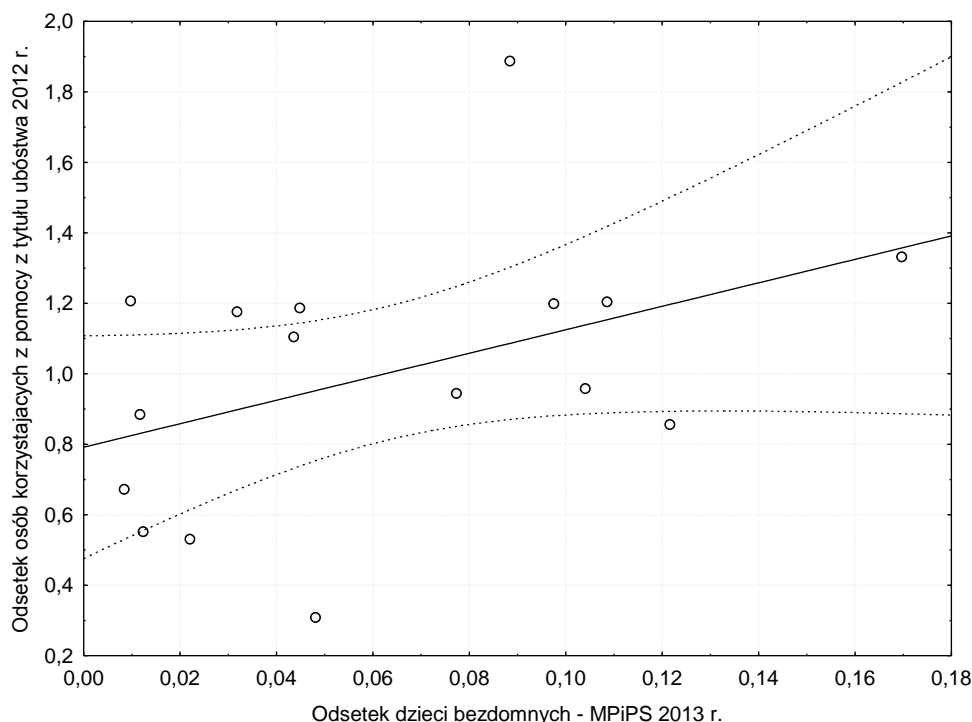
Źródło: opracowanie własne na podstawie *Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna...*, op. cit. tabela przeglądowa nr 50; *Sprawozdanie MPiPS-03-R za I-XII 2010 r.* Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Departament Pomocy i Integracji Społecznej, Ze-stawienie według województw, Dział 4

Rysunek nr 7: Wykres rozrzutu między odsetkiem osób w rodzinach korzystających z pomocy z tytułu ubóstwa w 2010 r. a odsetkiem bezdomnych dzieci w 2011 r. (badania MPiPS)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Sprawozdanie z realizacji działań... (2010)*, op. cit. s. 7; *Sprawozdanie MPiPS-03-R za I-XII 2010 r. ...*, op. cit. Dział 4

Rysunek nr 8: Wykres rozrzutu między odsetkiem osób w rodzinach korzystających z pomocy z tytułu ubóstwa w 2012 r. a odsetkiem bezdomnych dzieci w 2013 r. (badania MPiPS)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Sprawozdanie z realizacji działań...* (2013), op. cit., s. 8; Sprawozdanie MPiPS-03-R za I-XII 2012 r., Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Departament Pomocy i Integracji Społecznej, Zestawienie według województw, Dział 4

Wyniki przeprowadzonej analizy regresji liniowej pozwalają wysunąć wniosek, że istotnym czynnikiem ekonomicznym oddziałującym na występowanie zjawiska bezdomności dzieci nie będzie średni dochód do dyspozycji, ale zagrożenie ubóstwem wyrażające się w możliwości korzystania z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa (Tabela nr 6).

Tabela nr 6: Wyniki analizy regresji liniowej między odsetkiem bezdomnych dzieci a łącznym odsetkiem osób w rodzinach korzystających z pomocy z tytułu bezdomności w danym województwie w roku poprzedzającym rok badania bezdomności

	R	R²	popr. R²	F (1, 14)	p
GUS 2011	0,550253	0,302778	0,252977	6,079691	0,027209
MPiPS 2011	0,497315	0,247322	0,193559	4,600250	0,049997
MPiPS 2013	0,426746	0,182112	0,123692	3,117264	0,099257
	Składniki modelu	B	Błąd stand. B	t(14)	p
GUS 2011	Wyraz wolny	-0,007479	0,030201	-0,247629	0,808016
	Parametr α_1	0,069979	0,028381	2,465703	0,027209
MPiPS 2011	Wyraz	-0,004071	0,033029	-0,123245	0,903665

	wolny				
	Parametr α_1	0,066571	0,031038	2,144819	0,049997
MPiPS 2013	Wyraz wolny	0,007833	0,032973	0,237546	0,815674
	Parametr α_1	0,054667	0,030963	1,765578	0,099257

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych jak przy rys. 6, 7, 8

Dla danych dotyczących roku 2011, regresja wskazuje statystycznie istotną postać liniową modelu. Do weryfikacji poprawności budowy takich postaci modeli wykorzystano analizę wariancji, w której liczba stopni swobody wyniosła 1 (v_1) dla licznika oraz 14 (v_2) dla mianownika (Tabela 7).

Tabela nr 7: Wyniki analizy wariancji dla modeli liniowych między odsetkiem bezdomnych dzieci a łącznym odsetkiem osób w rodzinach korzystających z pomocy z tytułu bezdomności w danym województwie w roku poprzedzającym rok badania bezdomności

Badanie	Opis	Suma kwadratów	df	Średnia kwadratów	F	p*
GUS 2011	Regresja	0,010374	1	0,010374	6,079690	0,027209
	Reszty	0,023889	14	0,001706		
	Razem	0,034263				
MPiPS 2011	Regresja	0,009388	1	0,009388	4,600250	0,049997
	Reszty	0,028571	14	0,002041		
	Razem	0,037960				
MPiPS 2013	Regresja	0,006410	1	0,006410	3,117264	0,099257
	Reszty	0,028788	14	0,002056		
	Razem	0,035198				

* - poziom istotności $p=0,05$

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych jak przy tab. 6.

Ponieważ liczba stopni swobody v_1 dla licznika wynosi 1, zaś v_2 dla mianownika wynosi 14. Wartość statystyki F z tablic rozkładu Snedecora wynosi 4,60. Zatem przyjęta hipoteza $H_0: \alpha_1 = 0$ zostaje odrzucona, gdyż wartości statystyk uzyskanych na podstawie danych są większe od wartości rozkładu z tablic¹⁹. Można zatem mówić, że dwa pierwsze modele są prawidłowe i dobrze dopasowane do danych.

Podsumowanie

W oparciu o przedstawione dane należy stwierdzić, że czynniki ekonomiczne w ograniczonym stopniu wpływają na powstanie zjawiska bezdomności wśród dzieci, a ich kierunek jest uzależniony od zmiennej badanej branej pod uwagę. O ile w skali całego województwa, wyższy średniomiesięczny poziom dochodu do dyspozycji przypadającego na osobę w roku poprzedzającym badanie istotnie sprzyjał występowaniu zjawiska bezdomności wśród badanej grupy (dla danych z

¹⁹ Analiza wariancji pozwala na równoczesne zweryfikowanie trzech hipotez H_0 : 1) o istotności współczynnika kierunkowego $\alpha_1=0$; 2) o istotności współczynnika determinacji $R^2=0$; 3) o istotności liniowego związku między analizowanymi zmiennymi $\alpha_1 x + \alpha_0 = 0$. Por. A. Stanisławski, *Przystępny kurs statystyki z wykorzystaniem programu STATISTICA PL na przykładach z medycyny*, Tom. II. Kraków 2000, s. 37

2011), o tyle jego wpływ w odniesieniu do danych z 2013 nie był już taki oczywisty. Migracja osób bezdomnych nie może być też wyjaśnieniem w odniesieniu do dzieci ze względu na instytucjonalny charakter bezdomności w tej grupie i proceduralną drogę ich umieszczania w placówkach na terenie gminy, będącej miejscem ostatniego zameldowania. Analizując zjawisko od strony już zastanego ubóstwa (tj. poprzez analizę liczby osób uprawnionych i pobierających pomoc z tego tytułu), można stwierdzić, że dla danych z 2011 r. ubóstwo implikuje bezdomność badanej grupy w kolejnym roku. Takie wyniki uprawniają do stwierdzenia, że ubóstwo już dotykające rodzinę może w istotny sposób sprzyjać powstawaniu zjawiska bezdomności wśród dzieci.

Bibliografia:

- Basińska M. A., Sucharska-Daraż A., Wolszczak K., *Satysfakcja z życia osób bezdomnych. Doniesienie z badań*. www.salvus.org.pl
- Budżety gospodarstw domowych w 2010 r.* Warszawa 2011
- Budżety gospodarstw domowych w 2012 r.* Warszawa 2013
- Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011. Tablice przeglądowe.* Warszawa 2013
- Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011.* GUS Warszawa 2012
- Sprawozdanie MPiPS-03-R za I-XII 2010 r.* Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Departament Pomocy i Integracji Społecznej, Zestawienie według województw. Warszawa 2010
- Sprawozdanie MPiPS-03-R za I-XII 2012 r.* Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Departament Pomocy i Integracji Społecznej, Zestawienie według województw. Warszawa 2012
- Sprawozdanie z realizacji działań na rzecz ludzi bezdomnych w województwach w roku 2012 oraz wyniki Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych (7/8 lutego 2013).* Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2013
- Sprawozdanie z realizacji działań na rzecz ludzi bezdomnych w województwach w roku 2010.* Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2012
- Stanisz A., *Przystępny kurs statystyki z wykorzystaniem programu STATISTICA PL na przykładach z medycyny.* Kraków 2000